

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

Янушевич В. М.

Національний університет державної податкової служби України

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИБОРУ НАПРЯМКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Розглядаються теоретичні основи міжнародної економічної інтеграції. Розкриваються економічні інтереси як чинники вибору напрямку інтеграції. Аналізуються прогностичні ефекти альтернативних варіантів економічної інтеграції України.

Ключові слова: міжнародна економічна інтеграція, зона вільної торгівлі, митний союз.

Економічна інтеграція є сучасною формою інтернаціоналізації господарства країн світу, що проявляється у зближенні, поступовому об'єднанні та зрощуванні національних економічних систем, формуванні цілісного регіонального (міжнародного) господарського комплексу [1, с. 36-45; 2, с. 9-23; 3, с. 668]. Процеси економічної інтеграції зумовлені високим ступенем інтернаціоналізації господарського буття, у тому числі продуктивних сил, техніко-економічних, організаційно-економічних і виробничих відносин тощо.

Зазвичай вважається, що економічна інтеграція позитивно впливає на темпи економічного зростання і добробут населення країн. Інтеграція спричинює ефекти, які впливають на темпи і якість економічного розвитку. Основні з них – якісне оновлення і накопичення виробничого потенціалу, отже і прискорення темпів зростання ВВП – виникають внаслідок внутрішньої і зовнішньої економії за рахунок “ефекту масштабу”; більш продуктивного використання праці і капіталу; зростання віддачі за рахунок науково-технічної кооперації і прискорення впровадження інновацій у виробництво. Окремі ефекти забезпечують тимчасове чи однократне прискорення економічної динаміки і проявляються у вигляді економії витрат взаємної торгівлі (внаслідок скасування/зниження митних бар'єрів); посилення конкуренції і демонополізації частини ринків; підвищення мобільності факторів виробництва.

Однак дійсність вносить корективи в наукові уявлення про ефекти економічної інтеграції. Наприклад, свого часу експерти прогнозували, що остаточне усунення торговельних перепон у межах ЄС забезпечуватиме приріст темпів економічного зростання на 4,5-7% щорічно у кожній країні-члені [3, с. 670]. Проте, з висоти сьогодення досвіду можна побачити хибність цих прогнозів. Світова криза і яскраво продемонструвала нерівномірність розподілу позитивних ефектів економічної інтеграції між країнами-учасниками. Показовим у цьому сенсі є фінансовий колапс на межі дефолту у Греції, Іспанії, Португалії тощо. Тому небезпідставно оголошуються негативні прогнози щодо економічних перспектив ЄС, робляться висновки про кризу сучасної моделі капіталізму [4].

Нині Україна стоїть перед вибором напрямків своєї участі у міжнародних економічних інтеграційних утвореннях. Варіанти вибору передбачають приєднання до

зони вільної торгівлі з ЄС або до митного союзу (з Росією, Білоруссю, Казахстаном) тощо. Важливість такого вибору обумовлюється тим, що його результати визначатимуть перспективи усього суспільно-економічного та політичного життя України на майбутнє. Вибір має бути усебічно обґрунтованим. Тож метою цієї статті є дослідження теоретичних і практичних основ економічної інтеграції, виявлення параметрів оцінки ефектів економічної інтеграції та визначення позитивних і негативних наслідків кожного варіанту інтеграції України.

Теоретичні аспекти міжнародної економічної інтеграції. Сфера міжнародних економічних відносин ґрунтується на різноманітних теоріях міжнародної торгівлі, на вченні про загальну економічну рівновагу і принципах міжнародного поділу праці, на використанні сучасного інструментарію мікро- та макроекономічного аналізу.

Теорія міжнародних економічних відносин, основи якої закладалися класичною школою економічної науки, обґрунтовує, що рушійними силами зовнішньої торгівлі виступають абсолютні та порівняльні переваги, які вирізняють економіку однієї країни від інших [5, с. 333; 6, с. 72-87]. Неокласична школа доповнила наукові надбання попередників, таким компонентом, як забезпеченість країн економічними факторами виробництва. Так, різна забезпеченість факторами (капіталом, працею, землею) спонукає до розширення та диверсифікації зовнішньої торгівлі, удосконалення умов торгівлі задля досягнення макроекономічної рівноваги та ефективного використання ресурсів [7, с. 715-733].

Сучасна глобалізація та інноваційно-технологічний розвиток продуктивних сил дозволили проявитися ефекту економії на масштабі, як рушію міжнародної торгівлі. Ефект масштабу виникає за умови, що зростання виробництва продукції перевищує зростання усіх затрат факторів, використовуваних для виробництва цієї продукції. Тобто цей ефект проявляється у зниженні питомих витрат на одиницю продукції зі зростанням обсягу виробництва. Спостереження за цим явищем, оформлене в концепцію економії на масштабі, поступально розвиває класичні і неокласичні погляди на міжнародні економічні відносини на сучасному етапі.

У теорії вважається, що не має жодного значення на виробництві якої саме продукції спеціалізується країна у міжнародному поділі праці [2, с. 126]. Також стверджується, що отримати вигоду від ефекту масштабу у багатосторонній торгівлі може будь-яка країна, незалежно від параметрів її забезпеченості факторами, виробничої функції, технологічного рівня. Разом з тим, довготривала дія ефекту масштабу призводить до посилення явищ олігополізації та монополізації ринку продукції і в результаті ефект масштабу отримують ті індустріальні країни, фірми яких виробляють один або декілька видів продукції. Тобто теорією визнається, що ефект масштабу розподіляється між країнами в залежності від ступеню спеціалізації та концентрації кожної країни у світовому виробництві продукції. Проте ігнорується фактична нерівність розподілу переваг міжнародної торгівлі між країнами світу.

У теорії міжнародних економічних відносин присутні дві конфліктуючі концепції розподілу світових доходів в умовах глобалізації. Відповідно до стандартних передумов неокласичної економічної науки, необмежена міжнародна торгівля призводить до вирівнювання цін на фактори виробництва. Так, нобелівський лауреат Пол Самуельсон математично доводив, що в умовах глобальної лібералізації торгівлі

ціни на капітал і працю будуть прагнути до однакового рівня в усьому світі [8]. На цій концепції побудовано економічну політику Вашингтонського консенсусу і політику Всесвітнього банку та МВФ.

Проте альтернативні теорії (так званій Інший канон [9, с. 29-30]), представлені зокрема працями нобелівського лауреата Гуннара Мюрдаля [10], вважають, що лібералізована світова торгівля тільки посилює нерівність розподілу доходів між багатими і бідними країнами, яка вже існує. Економічна дійсність останніх десятиріч на противагу ідеям Самуельсона демонструє поглиблення розриву між багатством і бідністю у світі між країнами та між людьми. За даними ПРООН, розрив у доходах між 1/5 частиною народонаселення, що проживає у найбільш заможних країнах, і 1/5, що проживає у найбідніших країнах, у 1900 р. виражався співвідношенням 3:1, у 1913 р. – 11:1, у 1960 р. – 30:1, у 1990 р. – 60:1, у 2006 р. – 74:1. У країнах, що відстали у своєму соціально-економічному розвитку, щорічні втрати від невідповідних умов торгівлі, а також різниці в доступі до праці і фінансів становлять 500 млрд. дол. США, що в 10 разів перевищує обсяг допомоги іноземних держав [11]. Тож глобальної економіки у масштабі всього світового господарства на сьогодні не існує: має місце господарська система, в якій суспільно-економічний розвиток більшої частини людства знаходиться в жорсткій залежності від стану постіндустріального світу і від його впливу на решту регіонів планети. Безумовно, господарські та інформаційні зв'язки стають все більш інтенсивними, проте їх значення у різних соціально-економічних системах залишаються діаметрально протилежними. В середині постіндустріального світу глобальні тенденції призводять до зближення рівнів розвитку окремих країн і їх протистояння з рештою світу.

Вибір напрямків міжнародної економічної інтеграції України. Основні висновки, які доцільно почерпнути з теорії і практики міжнародних відносин та використати для визначення напрямків економічної інтеграції, полягають у тому, що їх слід оцінювати з позицій можливості додержання національних економічних інтересів.

Інтеграція національного господарства до світової економіки, що розпочалася із здобуттям Україною політико-економічної незалежності у 1990-ті роки, була проведена у відповідності до рекомендацій концепції лібералізму шляхом “шокової терапії”. Стихія ринку, що враз заповонила національне господарство, виявила невідповідність підприємств до роботи в умовах трансформації суспільно-економічної системи відносин власності та агресивної зовнішньої конкуренції. Внаслідок закриття традиційних ринків збуту для української продукції та складнощів входження у світові ринки були майже повністю втрачені виробництва з високою часткою доданої вартості, технологічно складні галузі промисловості. Натомість на світовому ринку українським виробникам дозволили бути представленими продукцією металургійної та хімічної промисловості, супутньою продукцією низького ступеня переробки (сировинною), продукцією аграрного сектора і харчової промисловості, послугами з транспортування енергоносіїв, вантажів і пасажирів. Деіндустріалізація та скорочення ефективності національного господарства в цілому дали поштовх до того, що Україна стала експортером кваліфікованої і дешевої робочої сили. У результаті відбулося катастрофічне падіння ВВП, глибина якого у 1998 р. сягнула – 59,1% [13,

30], тобто реальний ВВП склав 40,9% відносно показника 1990 р. І понині ліберальний режим не сприяв хоча б відновленню колишніх масштабів економіки України - у 2010 р. ВВП складав лише 66,0 % порівняно з 1990 р.

В умовах ліберального зовнішньоекономічного режиму, остаточно закріпленого членством України у СОТ, значна частина промисловості припинила існування. Сьогодні навіть не йдеться про відродження верстатобудування, приладобудування, інших галузей машинобудування, багатьох галузей з виробництва споживчих товарів (табл.). В результаті на внутрішньому ринку немає альтернативи імпорту по багатьох товарних групах. Навіть у виробництві продовольства відбулися втрати двох третин колишніх обсягів й сьогодні ми споживаємо білоруське молоко й молочні продукти, польське і аргентинське м'ясо. Деградація виробничого потенціалу, зношеність основних засобів зумовлює потребу у великих інвестиціях у виробничі та інфраструктурні галузі – промисловість, енергетику, транспорт, житлово-комунальне господарство.

Таблиця

**Виробництво окремих видів промислової продукції
в Україні упродовж 1990-2010 років***

	1990 р.	1995 р.	2009 р.	2010 р.	Індекс зміни: 2010 р. до 1990 р., %
Продукція хімічної та нафтохімічної промисловості					
Шини пневматичні для вантажних автомобілів та автобусів, для авіації, тис. шт.	3479,0	1089,0	301,0	225,0	-93,5
Кислота сірчана, тис. т	5011,0	1593,0	890,0	1296,0	-74,1
Сода каустична, тис. т	445,0	213,0	77,9	85,6	-80,8
Добрива азотні мінеральні чи хімічні, тис. т	3022,0	1871,0	2166,0	2285,0	-24,4
Продукція металургійного виробництва					
Чавун, млн. т	44,9	18,0	25,7	27,4	-39,0
Сталь без напівфабрикатів, млн. т	48,5	18,7	15,7	17,5	-63,9
Напівфабрикати, отримані безперервним литтям, млн. т	4,1	3,6	14,6	15,8	285,4
Труби великого та малого діаметрів, профілі пустотілі, з металів чорних, млн. т	6,5	1,6	1,7	2,0	-69,2
Продукція машинобудування					
Трактори для сільського та лісового господарства, тис. шт.	106,0	10,4	1,4	5,2	-95,1
Сівалки, тис. шт.	57,1	1,5	2,5	3,8	-93,3
Машини пральні, тис. шт.	788,0	213,0	164,0	167,0	-78,8
Пилососи побутові, тис. шт.	1073,0	285,0	0,0	0,0	-100,0
Лампи електричні, млн. шт.	411,0	195,0	165,0	197,0	-52,1
Телевізори, тис. шт.	3774,0	315,0	238,0	69,3	-98,2
Автомобілі легкові, тис. шт.	156,0	58,7	65,7	75,3	-51,7
Автобуси, тис. шт.	12,9	2,2	1,5	2,7	-79,1
Автокрани, шт.	3698,0	585,0	699,0	...	-81,1
Велосипеди, тис. шт.	1984,0	127,0	162,0	111,0	-94,4

*Розраховано автором за даними: [13, 115]

Негативні наслідки реалізованого в Україні формату інтеграції у систему міжнародного поділу праці проявляються, по-перше, у низько технологічній та сировинній орієнтації експорту, що забезпечує понад 50% валютних доходів країни і дуже залежить від кон'юнктури світового ринку. Нині падіння попиту і зниження цін на метал, а також європейський рівень цін на імпортований газ спричинюють загострення проблеми не конкурентоспроможності технічно застарілих і енергоємних підприємств металургії. По-друге, інші наслідки проявляються у незбалансованості зовнішньоторговельних відносин України, а також валютних доходів і витрат. Накопичений обсяг зовнішнього боргу є порівняним з річним ВВП, що свідчить про реальність загрози чергової кризи та неминучість девальвації. По-третє, інтеграція у світове господарство призвела до поглинання іноземними компаніями вітчизняного банківського і фінансового секторів, підприємств промисловості (харчової, будівельної тощо), торгових мереж і захоплення істотної частини внутрішніх ринків. По-четверте, надзвичайна відкритість внутрішнього ринку погіршила конкурентні умови функціонування національних виробників. Нині в Україні один з найнижчих рівнів митного захисту внутрішнього ринку (в середньому 4,5%, тоді як у МС середній рівень митних тарифів становить 10,5%), що є наслідком застосування Україною помилкових стратегій приєднання до СОТ.

Отже, оцінюючи перспективні варіанти регіональної інтеграції, необхідно зважати на набутий Україною досвід лібералізації зовнішньоекономічних відносин та його вплив на стан національного господарства. Основним завданням вибору має стати можливість виведення національного господарства з нинішнього стану сировинної периферії світового "центру" шляхом проведення політики розумного протекціонізму. Така політика покликана вирівняти торговий баланс за рахунок збільшення експорту і скорочення імпорту, реалізації політики імпортозаміщення, підтримки високотехнологічного експорту.

Прогнозні ефекти інтеграції України до Зони Вільної Торгівлі з ЄС. Інтеграція України у європейському напрямку представляє інтерес з огляду на ємність ринків ЄС, масштаби яких перевищують параметри ринків МС у 8 разів (2010 р.), у т.ч. за окремими складовими: продукції металургії – у 7 разів, харчової промисловості – у 4 рази, сільського господарства – у 3 рази, машин і устаткування – у 3 рази, високотехнологічних товарів – у 11 разів [14; 15]. Проте слід реально оцінювати – які товари українського виробництва допускаються на ці ринки і як це відображається на національній економіці.

Одразу слід наголосити на тому, що нині Україна мало інтегрована до ринків ЄС. Частка продукції українського виробництва на внутрішньому ринку ЄС ледь сягає 1% і стало залишається незмінною упродовж 2000-х років. Причому на цей ринок поставляється передусім низько-технологічна і сировинна продукція. Так, упродовж 2002–2010 рр. на ринки ЄС припадало до 25,5% українського експорту, у т.ч. 59% експорту продукції лісового господарства, 62% – експорту видобутку вугілля, торфу, уранових руд, 63% експорту видобутку неенергетичних матеріалів, понад 80% експорту продукції легкої промисловості (значна частка якої є продукцією, виробленою за давальницькими схемами), 50% продукції нафтопереробки, 69% експорту послуг з виробництва і розподілу електричної енергії. Водночас питома вага

експорту до ЄС продукції переробних галузей промисловості залишається невеликою, а саме: машин та устаткування – в середньому 20% за період 2002–2010 рр., транспортного устаткування – 14%, харчових продуктів – 20%, за виключенням електричного та електронного устаткування – експорт якого до ЄС сягає 42%. Такий рівень та якість присутності продукції України на ринку ЄС свідчить про мізерність наших позицій у інтеграційних зв'язках. У цьому інтеграційному об'єднанні нашої країні відводиться переважно роль сировинного додатку і виконавця трудомістких видів робіт.

Затяжна рецесія європейської економіки, значне відставання темпів економічного зростання від граничного нормативу, робить її неконкурентоспроможною. Тому, марно очікувати від ЄС широкомасштабної допомоги Україні у вигляді інвестицій, інновацій і технологій, як і сподіватися на надання ринку для української продукції. Нині у ЄС заклопотані порядком власної економіки від кризи, а тому настійливі вимоги прискореної інтеграції України до ЄС продиктовані бажанням перекласти частину кризового і боргового навантаження на економіку “неофіта”.

Виходячи з урядової інформації про хід переговорів з укладення угоди про ЗВТ, де ЄС займає відверто протекціоністську позицію, стає зрозумілим, що місце України у цьому регіональному об'єднанні залишиться другорядним і підпорядкованим. Навіть український агропродовольчий сектор, який має потенціал стати житницею та годувальницею Європи, змушений буде зазнати структурну корекцію. Замість виробництва продовольства (що цілком відповідає природнім перевагам у міжнародному поділі праці) Україні нав'язується перспектива подальшого розширення виробництва сировини для європейських виробників біопалива та олії, що чревате наслідками деградації земель і падіння родючості. Експорту інших видів аграрної продукції (м'ясної і молочної продукції, фруктів і овочів, зернових і продуктів їх переробки) перешкоджає встановлення ЄС загороджувальних тарифів, рівень яких коливається у межах 123-236% по окремих товарних позиціях [16]. Українські аграрії не спроможні конкурувати з європейськими агроконцернами, які окрім організаційно-економічних переваг від централізації та концентрації виробництва, одержують колосальну підтримку від чинної системи субсидій ЄК. Таким чином за умови підпорядкування України вимогам ЄС щодо обсягів і структури виробництва агропродовольчий комплекс зазнає деградації та руйнування, що спричинить втрату гарантій продовольчої безпеки країни.

Стратегічне бачення партнерами з ЄС ролі України у майбутній ЗВТ не відповідає економічним інтересам України і в частині обмеженості перспектив експорту промислових товарів з високою часткою доданої вартості, особливо високотехнологічних, з огляду на невідповідність українського промислового виробництва стандартам і технічним регламентам, які діють в ЄС. Перебудова виробництва у відповідності до нових стандартів і технічних регламентів потребуватиме великих інвестиційних коштів, яких в Україні обмаль. Тобто кооперація промислових потужностей України з виробничо-технологічними мережами ЄС та інтеграція у нові комерційні ланцюги гальмуватиметься дефіцитністю коштів.

Необхідно зважати і на ту обставину, що поки будуть формуватися умови для доступу продукції вітчизняного виробництва до ринків країн ЄС, постачальники

промислових товарів з ЄС матимуть виграш у часі для захоплення позицій на внутрішньому ринку України. Тим паче, що Україна повинна буде зменшити ставки імпорتنих тарифів до рівнів відповідних тарифів ЄС, внаслідок чого позбавиться важелів митного захисту внутрішнього ринку від небажаної конкуренції, а разом з тим державний бюджет втратить частину митних доходів. Водночас скасування Україною митних тарифів для європейських промислових товарів викличе відповідну реакцію Митного союзу щодо істотного звуження режиму вільної торгівлі.

У підсумку чистим ефектом України від зовнішньої торгівлі промисловими товарами буде скорочення експорту до обох регіональних ринків та зростання імпорту європейської продукції на внутрішньому ринку у коротко- та середньостроковій перспективі. До того ж, офіційною політикою ЄС стає залучення робочої сили з постсоціалістичних країн. Нові країни-члени ЄС ще раніше стали ідеальним експортером робочої сили для країн старої Європи. Такі прогнози цілковито виправдовуються заявами очільників ЄС про визнання помилковості політики “мультикультуралізму”, запровадженням обмежень на в'їзд робочої сили з мусульманських та африканських країн.

Кількісні оцінки наслідків створення ЗВТ з ЄС для економіки України свідчать про перспективу зменшення обсягу ВВП на 0,42% (6,4 млрд. грн.); скорочення сукупного обсягу випуску продукції – на 1,1% (44.2 млрд. грн.); збільшення від'ємного сальдо торгового балансу на 2,9 млрд. дол. США внаслідок збільшення сукупного експорту на 3,1% (+2,3 млрд. дол. США) та сукупного імпорту на 6,7% (на 5,2 млрд. дол. США); скорочення числа зайнятих в цілому по економіці на 32,4 тис. осіб [17]. При цьому Україна перетворюється у нову колонію розвинених країн Європи.

Прогнозні ефекти інтеграції України до митного союзу (з Росією, Білоруссю, Казахстаном). Масштаби ринків країн-учасниць МС є порівняно невеликими, проте вони динамічно розширюються. Подолання кризи в економіках цих країн і зростання добробуту населення обіцяє подальше збільшення попиту. За даними МВФ, динаміка зростання розвинених європейських країн вдвічі відстає від країн СНД і майже втричі від країн МС. При цьому ринки МС є реальними і традиційними для продукції вітчизняних виробників, де вповні розкриваються конкурентні переваги України від поділу праці у різних видах виробництва. Склад українського експорту до країн МС включає такі товари: машини та устаткування (на МС в середньому припадає 61% від сукупного експорту цієї продукції за 2002–2010 рр.), транспортне устаткування (65%), електричне та електронне устаткування (38%), неметалеві мінеральні вироби (54%), продукція харчової промисловості (45%) тощо. Обсяги взаємної торгівлі України з країнами МС динамічно зростають, що не спостерігається у європейському напрямку.

Економічні вигоди України від участі у МС полягають у зростанні товарообігу (без урахування вуглеводнів) на 13,5-16,4% ВВП завдяки взаємній інтеграції та усуненню торгових бар'єрів [18]; позитивному приросту сальдо торгового балансу на 3,5 млрд. доларів на рік тільки за рахунок відміни експортних мит на вуглеводні; зняті захисних заходів і технічних бар'єрів у торгівлі забезпечить ефект у 1,5 млрд. доларів. Загалом покращення умов торгівлі оцінюється для України сумою у 10 млрд. доларів, що дозволить позбавитися дефіциту торгового балансу і досягти макроекономічної стійкості. Також зростатиме український експорт на ринки країн-

членів МС на 5-9 млрд. доларів, у структурі якого половина припадатиме на продукцію машинобудування і велику частку складатиме продукція кінцевого споживання. Мультиплікативний ефект від зростання виробництва продукції виражатиметься у створенні нових робочих місць, збільшенні зайнятості, прирості доходів бюджету. Завдяки відновленню і розширенню коопераційних зв'язків виникатимуть позитивні синергійні ефекти.

Таким чином, членство у МС створює для України сприятливі умови для розбудови економічно сильної країни та відстоювання власних інтересів у світовій "шахівниці" з незалежних позицій. На противагу цьому перший варіант інтеграції позбавлятиме Україну можливостей економічного піднесення внаслідок ігнорування її конкурентних переваг у спеціалізації на певних видах технологічно складних галузей промисловості, аграрного виробництва, а також пригнічення і без того слабших конкурентних позицій національних виробників порівняно з імпортерами – великими європейськими корпораціями. Потужним стимулом входження України до МС є вирівнювання торгового балансу як за рахунок розширення експорту на ринках приблизно однакових за рівнем конкурентоспроможності країн, так і економії витрат з придбання імпорту завдяки відкриттю доступу до дешевших джерел сировини. Прогнозовані економічні наслідки приєднання України до МС оцінюються у 7% приросту випуску продукції, що означатиме зростання ВВП на 2,5%.

Проведене дослідження дає підстави для таких **висновків**:

– глобальні процеси економічної інтеграції є закономірним наслідком усе більшої інтернаціоналізації господарства країн світу, що проявляється у зближенні, поступовому об'єднанні та зрощуванні національних економічних систем, формуванні цілісних регіональних господарських комплексів;

– ефекти економічної інтеграції мають суперечливий характер: поряд з позитивними ефектами прискорення економічного зростання і підвищення добробуту населення за рахунок поліпшення якості економічного розвитку проявляються негативні ефекти деградації та примітивізації національних господарств. Розподіл ефектів економічної інтеграції між країнами є нерівномірним: позитивні ефекти переважно концентруються у розвинених країнах, а негативні – у решті країн світу. Нерівномірність розподілу ефектів міжнародної економічної інтеграції спричинює поглиблення розриву між багатством і бідністю у світі між країнами та між людьми;

– оцінки перспективних варіантів регіональної інтеграції України мають виходити із необхідності забезпечення позитивних і уникнення негативних ефектів для національного господарства, а також вирішення завдання виведення національного господарства з нинішнього стану техніко-економічного занепаду і досягнення прогресивного зростання;

– прогнозні ефекти інтеграції України до ЗВТ з ЄС свідчать про перспективу зменшення обсягу ВВП, скорочення сукупного обсягу випуску продукції, збільшення від'ємного сальдо торгового балансу внаслідок перевищення сукупного імпорту над сукупним експортом товарів, скорочення числа зайнятих в цілому по економіці. Тож Україна перетворюватиметься у колонію розвинених країн Європи;

– прогнозні ефекти інтеграції України до МС (з Росією, Білоруссю, Казахстаном) полягають у зростанні товарообігу завдяки взаємній інтеграції та усуненню торгових

бар'єрів; у позитивному прирості сальдо торгового балансу і позбавленні дефіциту торгового балансу, досягненні макроекономічної стійкості. Зростатиме український експорт на ринки країн-членів МС, у структурі якого половина припадатиме на продукцію машинобудування, велику частку складатиме продукція кінцевого споживання. Мультиплікативний ефект від зростання виробництва продукції виражатиметься у створенні нових робочих місць, збільшенні зайнятості, прирості доходів бюджету. Завдяки відновленню і розширенню коопераційних зв'язків виникатимуть позитивні синергійні ефекти. Порівняння ефектів варіантів економічної інтеграції України доводить більшу прийнятність другого напрямку.

Використані джерела:

1. Мочерний С. В. Світове господарство в умовах глобалізації / Мочерний Степан Васильович, Ларіна Ярослава Степанівна, Фомішин Сергій Валентинович. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 200 с.
2. Філіпенко А. С. Природа та особливості сучасного міжнародного інтеграційного процесу // у кн. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності : монографія / А. С. Філіпенко (кер.авт.кол.) – К. : Знання України, 2004. – 304 с.
3. Економічна енциклопедія : у 3 т. / Б. Д. Гаврилишин (гол. ред.). – К. : Видавничий центр “Академія”, 2000. – Т. 1. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
4. Лукашин Ю. “Дефолт Греції готують сознательно” / Юрий Лукашин // Еженедельник “2000”. – 01.07.2011.
5. Смит Адам. Исследование о природе и причинах богатства народов / В. С. Афанасьев (пер.с англ.). – М. : Эксмо, 2007. – 957 с.
6. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения / Рикардо, Давид. – М. : Эксмо, 2007. – 953 с.
7. Сакс Д. Д. Макроэкономика. Глобальный подход / Сакс Джеффри Д., Ларрен Фелипе Б. / О. В. Буклемишев (пер.). – М. : Дело, 1996. – 847 с.
8. Самуэльсон Пол А., Нордхаус Вильям Д.. Экономика : учеб. пособие для студ., обуч. по экон. напр. и спец. – 15 изд. – М. : Бином, 1997. – 800 с.
9. Райнерт Э. С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными / Эрик С. Райнерт ; пер. с англ. Н. Автономовой под ред. В. Автономова. – Москва : Изд. дом Гос. ун-та – Высшей шк. экономики, 2011 – 382 с.
10. Мюрдаль Г. Современные проблемы “третьего мира” / Мюрдаль Гуннар / Р. А. Ульяновский, В. И. Павлов (пер.). – М. : Прогресс, 1972. – 766 с.
11. Trade and Development Report 2008. – United Nations United Nations Publications, 2009 – 280 с.
12. Полтерович В. Эволюционная теория экономической политики. Часть первая. Опыт быстрого развития / В. Полтерович // Вопросы экономики. – 2006. – № 7. – С. 4-23.
13. Статистичний щорічник України за 2010 рік // Державна служба статистики України, 2011. – 559 с.
14. Отчет (предварительная версия) института народнохозяйственного прогнозирования РАН и Института экономики и прогнозирования НАН Украины об исследовательской работе, проведенной в рамках договора с Евразийским банком развития //Еженедельник “2000”. – 13.05.2011.
15. Лукашин Ю. Вопрос на \$219 миллиардов / Юрий Лукашин // Еженедельник 2000. – № 4 (591) 27 января – 2 февраля 2012 г.
16. World tariff profiles 2009 // World Trade Organization and International Trade Centre UNCTAD
17. Мунтиян В. Слово – цифрам: риски и преимущества создания ЗСТ между Украиной и ЕС / Валерий Мунтиян // Еженедельник “2000”. – 02.09.2011.
18. Глазьев С. Обман и самообман: к умозаключениям г-жи Тимошенко и Ко о Таможенном союзе / Сергей Глазьев // Еженедельник “2000”. – 13.05.2011.

Янушевич В. М. Теоретические и практические предпосылки выбора направления международной экономической интеграции Украины.

Рассматриваются теоретические основы международной экономической интеграции. Раскрываются экономические интересы как факторы выбора направления интеграции. Анализируются прогнозные эффекты альтернативных вариантов экономической интеграции Украины.

Ключевые слова: международная экономическая интеграция, зона свободной торговли, таможенный союз.

Yanushevich V. Theoretical and practical and premises of choice of the direction international economic integration of Ukraine.

The theoretical bases to international economic integration are considered. The economic interests as factors of the choice of the direction integration are expanded.. Forecasting effects of alternative variant to economic integration of the Ukraine are analyzed.

Key words: international economic integration, free trade zone, customs union.